

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ МОН УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

ДРУГОГО МІЖНАРОДНОГО СИМПОЗІУМУ

ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

24-26 квітня 2018 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 2 . ЧАСТИНА 2

Київ – 2018

УДК 378.22.091.214:[61:304.3](072)
ББК 51.204.0РЗ-21

Матеріали другого міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: Зб. наук. праць в 2-х частинах / За ред. Страшка С.В. – Вип. 2. – Ч. 2. – К.: Алатон, 2018. – 149 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Андрущенко Віктор Петрович – ректор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор.

Бондар Володимир Іванович – декан факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Вербицький Володимир Валентинович – директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, доктор педагогічних наук, професор.

Страшко Станіслав Васильович – завідувач кафедри медико-біологічних і валеологічних основ охорони життя та здоров'я факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, кандидат біологічних наук, професор.

ISBN 978-966-2663-60-0

© Редакційна колегія, 2018
© Автори статей, 2018
© Видавництво «Алатон», 2018

УДК 37.013

Моїсєєнко М. М., Журавльова А. В.
Державний Заклад Дніпропетровська Медична Академія
«Міністерства Охорони Здоров'я України»

НАВЧАННЯ ЗДОРОВ'Ю У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Анотація. Статтю присвячено питанням організаційного оформлення здорового способу життя серед молодого покоління. Значну увагу приділяється питанням збереження, зміцнення і розвитку здоров'я школярів в освітній установі, проаналізовано та викладено принципи формування закордонного досвіду діяльності шкіл сприяння здоров'ю в Європі, визначені педагогічні технології щодо збереженню здоров'я школярів в умовах навчання, виявлено актуальність питання для української педагогіки. Розглянуті соціальні умови сучасної людини які згубно впливають на погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління. Визначено пріоритетності проблеми реалізації здоров'язберігаючих освітніх технологій в навчально-виховному процесі. В статті представлено аспекти формування здоров'язберігаючого освітнього середовища у поліпшенні здоров'я школярів, формування у дітей добровільну мотивацію до отримання знань і збереження власного здоров'я.

Ключові слова: здоров'я школярів, здоров'я збереження, школи сприяння здоров'ю, цілісний шкільний підхід до формування здорового способу життя.

Освіченість і здоров'я – фундаментальні життєві блага, якістю яких визначається рівень життя окремої людини і спроможність кожної держави. У шкільному віці закладається фундамент особистості, формуються її основні якості: фізичне і психічне здоров'я, культурний, моральний та інтелектуальний потенціали. Увага до питання здоров'я школярів значно зросла, слід зауважити, що кожного року до школи йдуть все менш здорових дітей (абсолютно здорових дітей залишається не більше 10 -12%); різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління; зниження рівня народжуваності й тривалості життя; пасивність, апатія та навіть агресивне ставлення до навчання. Враховуючи вище зазначене, виокремлено такі тенденції, що вимагають формування нового змісту підготовки фахівців, спроможних до збереження здоров'я школярів в умовах навчання. Сучасна медицина займається не здоров'ям, а хворобами, не профілактикою, а лікуванням. Завдання ж школи – збереження духовного, фізичного, психічного здоров'я учнів, формування в них відповідального ставлення до власного здоров'я. Мета цієї статті – забезпечити дитині можливість збереження здоров'я під час навчання у школі, розглянути зарубіжний досвід діяльності шкіл сприяння здоров'ю у системі освіти, проаналізувати досвід закордонних фахівців, навчити школярів використовувати отримані знання у повсякденному житті.[3]

У зарубіжних країнах Європи збереженню здоров'я школярів в умовах навчання приділяється значна увага. Серед педагогічних технологій є проектна, тренінгова та ігрова.

Проектна технологія щодо формування ціннісного ставлення до здоров'я, реалізовується через внутрішні творчі, практико зорієнтовані та інформаційні проекти, підготовлені групою учнів. Результатом такого проекту стає проведення свята, дискусії, вечори присвячених проблемі збереження і зміцнення здоров'я та формування в учнів ціннісного ставлення до здоров'я. Тренінгові технології передбачають використання спеціальних релаксаційних кімнат, без традиційних рядів учнівських парт, які дозволяють учням розташовуватися вільно (колом, півколом, “ялинкою” і т. д.) у класі та проводити рухавки.

Головними перевагами такої організації є: найкращі оглядові можливості, залучення всіх школярів до роботи, свобода переміщення під час уроку, психологічні переваги кола як геометричної фігури (відсутність кутів, рівність умов для всіх, демократичність тощо). Технологія релаксації є найпоширенішою у Чехії та Угорщини. Це передбачає аутогенне тренування, засноване на регуляції м'язового тону, що забезпечує: припинення поганого настрою, створення позитивного психологічного відношення до навчання, сприяння духовному самопізнання, почуття безпеки та впевненість в собі, розвиток навичок навчання.

Ігрові технології найбільш популярні серед школярів молодших класів, де учні беруть активну участь у розігруванні різних ситуацій. Під час гри формуються навички прийняття відповідальних рішень для безпеки життя людини. Ігрові технології допомагають виявити індивідуальні особливості дітей, дозволяють усунути небажані прояви в характері учнів.

У Чехії існують цікаві ігрові технології:

— Програма «Школа та м'яч – здорова спина» (“Školaamíče–zdravázáda”) , прави які орієнтовані для запобігання сколіотичної, кіфотичної постави, формування правильної постави. У цікавій формі під час навчання використовують гімнастичні м'ячі, для зміцнення м'язів спини та позитивного впливу на фізичну та розумову діяльність

— Програма “Дитинство без травм” (“Dětstvíbezúrazů”), Чеське телебачення створило навчальний фільм, який інформує про забезпечення повноцінного життя, як розпізнавати небезпечні ситуації та способи їх уникнення.

— Програма «Здорова п'ятірка» (“Zdravápětka”) метою якої є усвідомлення необхідності мати в раціоні достатньої кількості харчових продуктів (овочі, фрукти, риби та молочних, кисломолочних продуктів) [4]

Різноманітні ігрові програми у Чехії є пріоритетними методами, які спрямовані на поліпшення стану здоров'я дітей протягом усього навчання. Таким чином, всі напрями діяльності навчального закладу направлені щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я школярів. Іншою цікавою ознакою чеських шкіл те, що у своїй здоров'язберігальній діяльності вони тісно співпрацюють із місцевою громадою, саме таке співробітництво є корисним для школи, сприяє більш міцному здоров'ю і його підтримці.

Розглядаючи міжнародний досвід діяльності шкіл, можна виявити значну актуальність питання щодо формування повноцінного здоров'я школярів для української школи та виділити важливі питання щодо професійної підготовки майбутніх педагогів до організації здоров'язбереження учнів.

В даний час з усього комплексу соціальних, економічних, екологічних та духовних чинників суспільства, впливають на гармонійний розвиток молодого покоління, все більшу тривогу викликають шкільні фактори ризику:

— нераціональна організація навчальної діяльності та режиму навчального навантаження;

— невідповідність методів навчання віковим і функціональним особливостям дітей;

— стресова тактика педагогічних впливів;

— інформаційне навантаження учнів;

— гіподинамія школярів.

Відбувається це тому, що освіта й охорона здоров'я розглядаються в більшості країн як самостійні сфери. У міністерствах охорони здоров'я і освіти переважає автономний підхід. Основні завдання зміцнення здоров'я учнів мають комплексний характер і повинні бути засновані на тісній взаємодії систем освіти і охорони здоров'я. Мінімізувати можливі перешкоди для цих факторів, допоможе здоров'язбережувальні технології, які спрямовані на формування та розвитку організму протягом навчального процесу, в період інтенсивного росту дитини. Здоров'язбережувальні технології мають такі форми:

— систему корекції порушень соматичного здоров'я з використанням комплексу оздоровчих заходів без відриву від навчального процесу;

— різні форми організації навчально виховного процесу з урахуванням психофізіологічного впливу на організм людини;

— контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу, нормування навантаження та профілактику втоми;

— систему медико-психолого-педагогічного моніторингу стану здоров'я, фізичного і психічного розвитку школярів;

— розробку та реалізацію програм з формування культури здоров'я і профілактики шкідливих звичок;

— організацію психологічної допомоги вчителям і учням з подолання стресу, тривоги, формування доброзичливості та справедливих відносин у колективі;

— організацію та контроль забезпечення здорового харчування;

- заходи, спрямовані на зміцнення здоров'я учнів і працівників,
- створення умов для їх гармонійного розвитку [2].

Мета цих заходів – становлення усвідомленого ставлення дитини до здоров'я і життя людини, накопичення знань про здоров'я і розвиток вміння оберігати, підтримувати і зберігати його, ефективно вирішувати завдання здорового способу життя і безпечної поведінки, завдання, пов'язані з наданням елементарної медичної, психологічної самопомогі та допомоги [1]. Взаємозв'язок освіти, виховання і здоров'я потрібно осмислити не окремим вчителям, а всій світовій спільноті. Потрібно розглядати здоров'я як частину людського капіталу, звертаючи увагу на те, що підтримка і зміцнення здоров'я вимагає певних інвестицій, особливо в ранньому віці. Тільки міцне здоров'я дозволяє повноцінно працювати, забезпечуючи за допомогою заробітків протягом всього трудового життя віддачу від раніше зроблених інвестицій в людський капітал. Головним фактором розвитку стає не накопичення матеріальних благ, а накопичення здоров'я, знань, рівня фізичного розвитку. Основою стає забезпечення пріоритету збереження і поліпшення здоров'я населення як найважливішої продуктивної сили суспільства.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що основним показниками здоров'я школярів виступають їх соціальне самопочуття і самозбереження. Державна політика щодо здоров'я дітей та підлітків, майбутнього здорового населення країни, повинна бути спрямована на створення взаємодії ланцюга, що з'єднує між собою державу, освіту, охорону здоров'я, сім'ю і дитину. Взаємодії всіх ланок цього ланцюга повинні бути спрямовані на створення умов для підвищення життєвої фізичної активності підрастаючого покоління. Я звертаюся до всіх громадян об'єднати зусилля для порятунку дітей від "шкільних" хвороб заради нестаріючої і процвітаючої України!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вишневский В.А. Здоровьесбережение в школе: педагогические стратегии и технологии/В.А.Вишневский. –М.: Теория и практика физической культуры, 2002. – 270 с.
2. Здоровьесберегающие технологии в общеобразовательной школе: методология анализа, формы, методы, опыт применения: методические рекомендации/под ред. М.М. Безруких, В.Д. Сонькина. –М.: Триада –фарм, 2002. –114 с.
3. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» [Електронний ресурс]. –Київ, 1998. –Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/963a/98>.
4. Gajdošová J. Doplňkové metody podpory zdraví [Electronic resource]/ J. Gajdošová. – Brno, 2009. –84s. Access mode: http://is.muni.cz/th/56166/pdf_m/DP.c.Gajdosova.pdf (чеськ.)

Moiseenko M. M., Zhuravlova A. V.

State Institution Dnipropetrovsk Medical Academy
of the Ministry of health of Ukraine

HEALTH EDUCATION IN EDUCATIONAL STAFF OF UKRAINE AND OTHER COUNTRIES OF THE WORLD

ABSTRACT. This article is devoted to the issues of organizational execution of a healthy lifestyle among the young generation. Considerable attention is paid to the preservation, strengthening and development of schoolchildren health in the educational institution, analyzed and set out the principles for the formation of foreign experience of the activities of health promoting school programs in Europe, certain pedagogical technologies for preserving the health of schoolchildren in the learning environment, discovered the issue for Ukrainian pedagogy. The social conditions of modern man, adversely affecting the state of physical and mental health, are considered. Priorities in realization problems of health-saving educational technologies in teaching and educational process are defined. In the article presented the aspects of formation a health - saving environment in improving the health of schoolchildren, the formation of voluntary motivation for children to gain knowledge and preserve their own health.

Keywords: health of schoolchildren, health-saving, health promoting school, holistic school approach to promoting a healthy lifestyle.